

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. An Deus amet creaturas possibles?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

creaturæ possibilis, concedo; existentis, vel futuri, nego. Licet enim scientiæ rerum possibilium in Deo, quæ simpliciter intelligentiæ nuncupatur, sit naturalis & necessaria, utpote antecedens omni decreto divinæ voluntatis; scientia tamen futurorum & existentium, cum sit innixa decreto, ac in eo fundata, est libera, ut in Tractatu de scientia Dei ostendimus.

A amari à Deo quo ipse seipsum diligit; si quidem prout sic consideratæ, sunt ipsemet Deus, sed loquimur de illis secundo modo consideratis, & quarimus, an in illo esse objectivo in quo cognoscuntur ab intellectu divino, amenturetiam à divina voluntate? Quod ut magis explicetur, & status difficultatis magis aperiatur.

Suppono tertio tanquam certum apud omnes, Deum possibilium non amare amore efficaci, seu effectivo: id enim Deus diligit amore prædicto, cui communicat aliquid bonum. At purè simplicibus nullam bonitatem communicat, cum decreverit illa nunquam extra causas ponere: Ergo illa non diligit amore efficaci, seu effectivo. Solum ergo difficultas est, an ad creaturas possibilis terminetur voluntas divina per amorem simplicis complacentiæ.

Partem affirmativam tenent Scotus, Fonseca, Vazquez, Arrubal, Herice, Ruiz, alique Recentiores; quibus ex Thomistis adhæret Marcus à Serra in Commentario art. 2. quæ sequentis. Negantem verò communiter defendunt alii Discipuli D. Thomæ, quibus subscribit Suarez in Metaph. disput. 30. sect. 6.

60.

ARTICULUS IV.

An Deus amet Creaturas possibilis!

§. I.

Præmittenda.

§. II.

Resolutio difficultatis.

Dico igitur: Creaturæ possibilis nullo modo amantur à Deo.

Hanc conclusionem probant aliqui, primo quia amor Dei erga creaturas non est affectivus, sed effectivus, & infundens bonitatem in rebus, ut docet D. Thomas quæ sequenti art. 2. Unde cum circa possibilis, in quantum hujusmodi, Deus nihil efficiat, & nullam eis perfectionem aut bonitatem infundat, inde colligunt Deum non amare creaturas possibilis. Secundo probant, ex eo quod amare est velle bonum: Sed Deus nullum bonum vult creaturis possibilibus, cum decreverit nunquam illas ponere extra causas, in quo includitur carentia omnis boni: Ergo illas non diligit. Tertio probant, quia objectum amoris est bonum: creaturæ autem possibilis carent omni bonitate, quia nec existunt, nec dicunt ordinem ad existentiam ut in aliqua differentia temporis habendam: Ergo non diliguntur à Deo.

61.

Verum tres illæ rationes quibus illi Recentiores præcipue innituntur, non videntur efficaces, nec solidæ; quia duæ primæ solum probant Deum non diligere res possibilis amore efficaci, seu effectivo, quod concedunt Adversarii; non tamen ostendunt, voluntatem divinam per amorem simplicis complacentiæ ad eas non terminari; de quo solum procedit præsens difficultas & controversia, ut in tertia suppositione annotavimus. Tertia verò supponit falsum, vel saltem aliquid dubium & incertum, quod scilicet res mere possibilis, in statu mere possibilitatis consideratæ, omni bonitate careant: quæ quævis enim certum sit, illas non esse bonas simpliciter, quia nec existunt, nec dicunt ordinem ad existentiam; probabile tamen est, & doctrinæ D. Thomæ conforme, eas esse bonas secundum quid, quatenus sunt perfectæ perfectione essentiali, & nihil illis deest ex prædicatis sibi essentialibus, ut constabit ex dicendis §. sequenti. His ergo rationibus prætermisiss.

62.

Probatum primo conclusio: Si Deus creaturas possibilis diligeret, non liberè, sed necessariò eas

63.

amaret: At in divina voluntate non est ponendus A amor creaturarum necessarius: Ergo Deus non diligit creaturas possibles. Major constabit ex infra dicendis, Minor verò probatur. Primò quia D. Thomas ubicumque de amore creaturarum sermonem instituit, illum liberum esse fateatur, nec alicubi amorem necessarium agnoscit in Deo, præter illum quo seipsum diligit. Unde hic art. 3. universaliter ait, alia se Deum non necessariò sed liberè vellè. Idem docet 1. contra Gentes, à cap. 81. usque ad 83. Quæst. 23. de verit. art. 4. & de potent. qu. 3. art. 1. & alibi passim.

64. Secundò probatur eadem Minor: Quælibet potentia fertur necessariò quoad specificationem, solum ad rationem formalem sui objecti, non autem ad objecta materialia, & secundaria, ut patet in visu, qui solum necessitatur ad attingendum lucidum aut coloratum, non autem ad videndum arborem vel parietem: Atqui res creatæ, vel creabiles, non pertinent ad rationem formalem & specificativam divinæ voluntatis, sed sunt ejus objecta materialia & secundaria: Ergo non necessariò sed liberè diliguntur à Deo.

Tertiò, Si in voluntate divina esset aliquis amor creaturarum necessarius, Spiritus Sanctus ex illo procederet, cum ex amore Dei naturali & necessariò procedat: Sed hoc non potest dici, ut ostendunt Theologi in materia de Trinitate: Ergo nec illud.

65. Dices, D. Thomas 1. p. qu. 37. art. 2. ad 3. ait, *Sicut pater dicit se & omnem creaturam Verbo quod genuit, ita diligit se & omnem creaturam Spiritu Sancto*: Ergo ex D. Thoma, sicut Verbum producitur ex cognitione rerum possibilem, ita & Spiritus Sanctus ex illarum amore procedit.

Respondeo concessio Antecedente, negando Consequentiam: nam D. Thomas verbis relatis non intendit æquiparare processionem Spiritus Sancti, processionem Verbi, in hoc quòd Spiritus Sanctus procedat ex amore creaturarum possibilem, sicut Verbum ex illarum cognitione, sed tantum quantum ad hoc, quòd sicut Pater dicit se & omnem creaturam, Verbo sufficienter representante omnem creaturam, ita se & omnem creaturam diligit Spiritu Sancto impellente in amorem creaturarum, quia Spiritus Sanctus procedit ut amor bonitatis primæ & increatæ, quæ est Deo ratio diligendi se & creaturas, non quidem possibles, quia incapaces sunt, sed existentes & futuras.

66. Si infes, & opponas, D. Thomam asserere Patrem & Filium diligere omnes creaturas Spiritu Sancto, sicuti Pater dicit omnes creaturas Verbo: At Verbum non solum creaturas existentes, vel futuras, sed etiam possibles representat, Ergo etiam Spiritus Sanctus, non solum ad creaturas existentes, vel futuras, sed etiam ad possibles, per modum impulsus inclinatur.

Respondeo explicando & distinguendo Majorem: Omnes creaturas capaces terminandi amorem, concedo Majorem: incapaces terminandi illam, quales sunt creaturæ possibles, nego Majorem, & concessio Minori, nego Consequentiam. Itaque sicut Pater intelligit omne intelligibile Verbo, ita diligit omne diligibile Spiritu Sancto: creaturæ autem possibles sunt intelligibiles, non tamen amabiles; & idcirco Pater illas intelligit Verbo, non tamen illas diligit Spiritu Sancto.

Probatur secundò conclusio ratione à priori: Objectum voluntatis est quidditas rei ut exercitè existens, vel saltem ut dicens ordinem ad existentiam: Ergo quidditates purè possibles, nullum à Deum voluntatis possunt terminare, nec consequenter à Deo amari. Consequentia est evidens. Antecedens probatur multipliciter Primò ex D. Thoma 1. p. quæst. 82. art. 3. in corp. ubi ait: *Objectum intellectus est simplicius & magis absolutum, quam objectum voluntatis*: id est, ut interpretatur Cajetanus, objectum intellectus est quidditas rei sub conceptu quidditatis, voluntatis verò objectum est res prout existens.

Secundò probatur idem Antecedens ratione D. Thomæ. Quòd aliqua potentia nobilior est & immaterialior, eò respicit objectum abstractius: Ergo cum intellectus nobilior sit & immaterialior voluntate, abstractius & nobilior objectum debet respicere: At hæc major abstractio intellectus subsistere nequit, nisi abstracta ab existentia, illamque concernat objectum voluntatis: Ergo &c.

Tertiò probatur ex diverso modo tendendi intellectus & voluntatis: Voluntas enim fertur ad res prout sunt in seipsis, intellectus verò in seipso res contemplantur: Ergo etsi intellectus res purè possibles cognoscere possit, quia illas in se meditat, voluntas tamen eas amare non potest, quia debet ferri ad objectum ut in seipso, creaturæ autem possibles in seipsis non sunt.

Denique idem Antecedens suadetur: Ut enim ait Cajetanus, manifestè experitur, nihil nos impedire quòd non existat sanitas v. g. ut illa intelligatur: in voluntate tamen non ita fit, nullus enim sanitatem desiderat, ut illa præcisè possibilis est, sed ut in re sit, nec in sanitate ut possibilis quispiam delectatur, sed in illa ut existente, vel in se, vel in proxima spe: Ergo signum manifestum est, objectum intellectus esse quidditatem per modum quidditatis; voluntatis verò, rem ut existentem exercitè, vel dicentem ordinem ad existentiam: quòd adeò verum est, inquit idem Auctor, ut etsi intellectus existentiam attingat, sicut voluntas quidditatem aliquam; cum hoc tamen discrimine, quòd intellectus existentiam exercitè per modum quidditatis agnoscit, voluntas verò quidditatem ipsam, non nisi ut existentem, vel dicentem ordinem ad existentiam, attingit.

§. III.

Solutio argumentorum.

Obiicit primò D. Thomas 1. cont. Gentes cap. 84. in fine ait, *Deus non vult nisi ea qua sunt vel possunt esse bona*: Sed res possibles, quamvis non sint, possunt tamen esse bona: Ergo secundum D. Thomam res possibles amantur à Deo.

Respondeo quòd D. Thomas in illo capite solum intendit probare, Deum non amare impossibilia, & ea quæ esse repugnat. Unde quando in fine illius capitis dicit quòd Deus amat ea quæ possunt esse bona, non loquitur de possibili, ut excludit futuritionem, & ordinem ad existentiam, sed solum prout opponitur repugnantia, & impossibili. Quod ut fiat evidentiùs, advertendum est possibile posse sumi duobus modis. Primò strictè & propriè, & prout significat illud quòd continetur solè in potentia cause omnino indifferentis & indeterminatæ ad ejus productorem, nem,

nem. Secundo improprie, & in ampla quadam A
significatione, prout scilicet significat illud,
quod absolute non repugnat; & in hoc secundo
sensu, non verò in primo, ad D. Thoma usurpatur
loco relato.

Objicies secundo: Deus amat suam omnipo-
tentiam: Ergo & creaturas possibles. Conse-
quentia videtur manifesta, quisquis enim amat
aliquid objectum, amat etiam id omne quod
cum illo est connexum, & sine quo non potest
existere. Sed omnipotentia Dei cum possibilitate
creaturarum connexa est, & sine illa nequit exi-
stere: Ergo si Deus amat suam omnipotentiam,
amat etiam creaturas possibles.

Confirmatur primò: Deus amans suam om-
nipotentiam, non potest non complacere in
eius termino & objecto: Sed creaturæ possibles
sunt terminus divinæ omnipotentiae: Ergo Deus
non potest non habere amorem complacentiae
circa illas.

Confirmatur secundo: Deus diligens suam
omnipotentiam, odit negationem possibilitatis
creaturarum: Ergo diligit illarum possibilitatem.
Consequencia patet, nam odio habens unum
contrarium, seu contradictorium, aliud diligit
necessario.

Ad objectionem, concessio Antecedente, nego
Consequentiam. Ad ejus probationem, distin-
guo Majorem: si illud quod conjungitur cum il-
lo sit capax amoris, concedo Majorem: si minus,
nego Majorem. Nam Deus: etsi diligit peniten-
tiam peccatoris, non tamen diligit peccatum sine
quo penitentia stare non potest, quia illud non
est capax amoris. Item qui amat fidem, amat ejus
certitudinem & rationem formalem, non tamen
obscuritatem ei annexam, quia illa capax amoris
non est, unde eum etiam creaturæ possibles, ut
sic, non sint capaces amoris, quamvis illæ sint
connexæ cum divina omnipotentia, non sequitur
quod Deus amando suam omnipotentiam, dili-
get etiam creaturas possibles.

Secundo responderi potest, distinguendo rur-
sus eandem Majorem. Quisquis amat aliquod
objectum, amat etiam illud omne quod cum eo
connectitur à priori, & per modum causæ, aut
conditionis conducentis ut objectum illud sit,
concedo Majorem: si habeat solum cura illo con-
nectionem consequentiæ, & à posteriori, & per
modum effectus aut termini illius, nego Majo-
rem. Possibilitas autem creaturarum non est ratio
à priori divinæ omnipotentiae, sed potius è
contra ista est causa & ratio à priori possibilitatis
creaturarum: unde solum à posteriori, & per
locum extrinsecum (ut ajunt) sequeretur auferri
omnipotentiam, sublatis creaturis possibilibus,
sicut sequeretur à posteriori auferri Solem, ex
ablatione illuminationis.

Ad primam confirmationem distinguo Majo-
rem: in ejus termino & objecto formali & prima-
rio, concedo Majorem: in ejus termino & obje-
cto materiali & secundario, nego Majorem. Simi-
liter distinguo Minorem: creaturæ possibles
sunt terminus & objectum divinæ omnipotentiae
materiale & secundarium, concedo: formale &
primarium, nego: istud enim est ipsa divina ef-
ficientia, ut est ratio factibilium.

Ad secundam confirmationem, nego Majo-
rem: negatio enim possibilitatis creaturarum
non est capax terminandi odium Dei, quia con-
tradictorium negativum odio habetur ratione
affirmativi, sicut non esse Petri odio habetur,

quia Petrus diligitur: unde cum creaturæ possi-
biles non possint amari, nec illarum negatio po-
test odio haberi.

Objicies tertio: Creaturæ in statu possibilitatis
sunt bonæ, saltem secundum quid, quia habent
suam perfectionem essentialem, suam integrita-
tem, & entitatem, ad quam sequitur bonitas: Er-
go etiam sunt appetibiles, saltem secundum quid,
& consequenter terminare possunt saltem sim-
plicem complacentiam, licet non possint termi-
nare amorem efficacem & absolutum.

Respondent plures ex Thomistis, negando
Antecedens: existimant enim creaturas possibi-
les nullam habere bonitatem; quia bonitas, in-
quiunt, non sequitur ad ens nominaliter sum-
ptum & in potentia, sed solum ad ens partici-
pialiter & in actu.

Hæc tamen responsio non placet: existimo
enim, in via D. Thomæ, creaturas possibles ha-
bere bonitatem, non simpliciter, sed secundum
quid. Moveor primò ad hoc, ex autoritate hu-
jus Sancti Doctoris 3. contra Gent. cap. 20. ubi
ait, *Bonitas quodammodo amplioris est ambitus
quàm ens, propter quod dixit Dionysius cap. 4. de
divinis nominibus, quod bonum se extendit ad existen-
tia & non existentia*: Ergo ex mente utriusque
Sancti Doctoris, in non existentibus bonitas re-
peritur.

Secundo hac ratione: Unumquodque dicitur
bonum, secundum quod est perfectum. Sed crea-
turæ possibles sunt perfectæ perfectione essen-
tiali: Ergo sunt bonæ bonitate essentiali. Major
est certa, & expressa D. Thomæ supra qu. 6. art.
3. in corp. Minor probatur. Creaturis possibili-
bus nihil deest ex prædicatis tibi essentialibus:
Ergo sunt perfectæ perfectione essentiali. Ante-
cedens constat, & Consequencia tenet ex defini-
tione perfecti, quod est illud cui nihil deest in
proprio genere.

Tertio, Bonitas consequitur entitatem: At
possibilibus convenit entitas, cum prædicatio
ista, *hoc non est ens*, non minus sit æternæ veritatis,
quàm ista, *homo est animal*: Ergo etiam conveni-
t illis bonitas.

Dices, bonitatem consequi ad ens in actu &
participialiter sumptum, non autem ad ens no-
minaliter: creaturæ autem possibles sunt entia
solum nominaliter, prout scilicet ens importat
quidditatem & essentialiam, non verò participialiter,
& quatenus importat actualitatem & exi-
stentiam.

Sed contra primò: Ens quod est objectum
Metaphysicæ, est ens nominaliter sumptum: Sed
de illo inter alias passiones bonitas demonstratur:
Ergo ad ens nominaliter sumptum bonitas
sequitur.

Secundo, Enti nominaliter sumpto convenit
sua integritas, & perfectio essentialis: Ergo &
essentialis bonitas in perfectione & integritate
essentiali consistens.

Tertio Nulla est ratio cur sicut ens duplici illa
gaudet acceptione, secundum quarum unam su-
mitur nominaliter pro essentia & quidditate rei,
& secundum aliam participialiter pro ejus exi-
stentia & ultima actualitate, pariter bonum etiã
eadem duplici acceptione sumi non possit. Ergo
sicut est bonitas consecuta ad ens participialiter,
etiam admittenda erit bonitas consecuta ad ens
nominaliter sumptum.

Denique contra eandem responsionem stare vi-
detur D. Thomas supra qu. 6. art. 3. ubi tripli-
cem

73.

74

C

75.

E

plicem perfectionem, & consequenter triplicem bonitatem distinguit: primam proveniente a forma secundum quam aliquid in suo esse constituitur, secundam convenientem rei ratione existentiae, tertiam secundum quam res aliqua suum finem consequitur: Ergo ex illius mente, ad formam constituentem aliquid in suo esse essentiali, sequitur bonitas, ac proinde ad ens nominaliter sumptum.

76. Dices primo, D. Thomam supra qu. 5. art. 3. ad 4. docere quod mathematica non sunt bona, quia cum subsistant separata a materia sensibili, abstrahunt a fine & motu, & consequenter a ratione boni: Ergo ex D. Thomae bonitas supponit subsistentiam & existentiam, ac proinde in rebus mere possibilibus non reperitur.

Respondeo primo, D. Thomam loqui de bono simpliciter, ac proinde nobis non aduersari, qui bonitatem solum secundum quid in rebus possibilibus agnoscimus.

Respondeo secundo: Quod cum objecta Mathematicarum sint quantitas continua & discreta, prout abstrahunt a materia sensibili, & sub hac abstractione non solum non existant, verum etiam nec possint existere, recte illis prout sic consideratis, bonitas denegatur, quia etsi de ratione bonitatis non sit existentia est tamen de ratione illius, ordo, vel saltem capacitas ad existendum, quae in rebus possibilibus invenitur.

77. Hac ergo solutione praetermissa, aliter principali argumento respondeo, distinguendo scilicet Antecedens: Creaturae in statu possibilitatis sunt bonae, saltem secundum quid: bonitate transcendentali, quae dicit integritatem in proprio ordine, concedo Antecedens: bonitate formali, nego Antecedens, & Consequentiam; appetibilitas enim non consequitur ad primam bonitatem, sed ad secundam, quia non attrahitur voluntas, nisi ab aliqua convenientia, quae sine esse, vel ordine ad illud haberi non potest. Solutio est D. Thomae hic art. 6. ad 1. quod ita procedebat: *Sicut se habet scientia ad verum, ita voluntas ad bonum; sed Deus scit omne verum: ergo vult omne bonum; sed non omne bonum sit, multa enim bona possunt fieri quae non sunt; non ergo voluntas Dei semper impletur.* Cujus argumenti solutionem sic concludit S. Doctor. *Et ideo Deus cognoscit omne verum, non tamen vult omne bonum, nisi in quantum vult se in quo virtualiter omne bonum existit.* Ergo sentit expressè S. Doctor, creaturas posibles esse bonas, & tamen eas non diligere Deo, ut affirmat nostra responsio, quam ex scriptis Reverendissimi M. Godoy desumpsimus.

78. Obijcies quarto: Deus simplici affectu omnibus hominibus salutem desiderat, saluque reprobatorum terminat amorem divinum: At illa salus non est futura, sed solum possibilis: Ergo Dei voluntas simplici amore erga possiblea versatur.

Respondeo concessa Majori, negando Minoram: licet enim salus reprobatorum non sit futura absolute, est tamen futura respectu voluntatis divinae, inchoative vel conditionate, de quo infra.

79. Quaes, an ex hypothesi quod Deus amaret creaturas posibles, illas necessario, vel libere amaret.

Respondeo quod facta hac hypothesi, Deus non libere, sed necessario illas diligeret. Probatur breviter, quia in tali hypothesi, bonitas creaturarum possibilem non esset libera, vel contingens, sed naturalis & necessaria, & haberet ne-

A cessariam connexionem cum bonitate divina. Ergo non libere sed necessario diligeretur a Deo. Consequentia patet, Antecedens probatur. In tali hypothesi bonitas illa antecederet omne liberum decretum divinae voluntatis, & esset in rebus possibilibus, sicut veritas & cognoscibilitas: Sed in rebus possibilibus, est veritas & cognoscibilitas necessaria, ratione cuius terminant scientiam Dei naturalem, quae simplicis intelligentiae nuncupatur: Ergo in tali hypothesi deberet esse in rebus possibilibus bonitas necessaria, quae amorem Dei naturalem & necessarium terminaret: unde data hac hypothesi, non esset ratio cur Spiritus Sanctus non procederet ex amore possibilem, sicut verbum procedit ex eorum cognitione.

B Confirmatur. In tali hypothesi nulla daretur variabilitas aut contingentia in amore Dei, ex parte actus, cum sit divinus & increatus, ac proinde immutabilis; nec ex parte objecti, quia in tali statu creaturae posibles non essent variabiles in bonitate, sicut nec sunt variabiles in veritate & cognoscibilitate, respectu illius status; nam in tali statu non dependerent ab actu libero Dei, sicut dependent in statu existentiae, aut futuritionis: Ergo in tali statu, amor rerum possibilem nullo modo esset liber, sed omnino necessarius.

C Dices cum Scoto: Ex hypothesi quod creaturae posibles haberent bonitatem, ratione cuius essent a Deo diligibiles, talis bonitas non esset infinita: Ergo facta hac hypothesi, Deus non posset necessitari ad diligendas creaturas posibles. Antecedens constat, talis enim bonitas esset bonitas creaturarum, & consequenter finita. Consequentia verò probatur. Voluntas non potest necessitari nisi ab objecto adaequante totam eius capacitatem, & sic ab intellectu proposito: Sed bonitas finita non adaequat totam capacitatem voluntatis divinae, imò nec creaturae: Ergo si in rebus possibilibus esset bonitas finita, illa non posset ad amorem sui necessitare divinam voluntatem.

D Respondeo concessa Antecedente, distinguendo Consequens. Non posset necessitari ex infinitate objecti, concedo. Ex parte infinitae adaequationis subjecti attingentis omne quod est cum propria bonitate connexum, nego. Ad probationem Consequentiae, eodem modo distinguenda est Major, & concedenda de necessitate objectiva, neganda verò de necessitate subjectiva. Quae solutio potest explicari & illustrari exemplo scientiae: nam etsi creaturae posibles non habeant veritatem vel scibilitatem infinitam, eo tamen ipso quod deurae sunt cognitionis circa illas, non libere sed necessario debent cognosci, alias cognitio divina infinita non esset, siquidem non attingeret omne cognoscibile. Sic etiam de voluntate divina, in data hypothesi, proportionaliter dici debet.

DISPVATIO III.

De libertate voluntatis Dei

Q Uod olim dixit Augustinus de peccato originali, nihil esse ad praedicandum notius, nihil ad intelligendum secretius, de libertate Dei, verius affirmari potest.